

GEMEENTERAAD BRUMMEN ingekomen: 13 mei 2013
Documentnummer: RD13.0235
Behandelaar: Griffier
Kopiehouder(s): Concern Controller; gemeenteraad

Gemeente Brummen
Verslag van bevindingen
Controle jaarrekening 2012

De Raad van gemeente Brummen
POSTBUS 5
6970 AA BRUMMEN

Arnhem, 14 mei 2013

Betreft: accountantsverslag jaarrekening 2012 gemeente Brummen

Geachte leden van de raad,

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2012 van de gemeente Brummen, hebben wij het genoegen u hierbij de uitkomsten van onze werkzaamheden te presenteren. Daarnaast geven wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, een aantal aanbevelingen waarmee wij beogen u als raad te ondersteunen in uw kaderstellende en controlerende taak.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast in het kader van de controle van de jaarrekening 2012 van de gemeente Brummen. De in dit accountantsverslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2012.

Het concept van dit verslag is op 13 mei 2013 besproken met de wethouder Financiën, gemeentesecretaris en concerncontroller. Een afschrift van dit rapport is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Brummen. Wij stellen het zeer op prijs deze rapportage persoonlijk aan u toe te lichten of eventuele vragen van u te beantwoorden. Wij spreken onze waardering uit voor de plezierige samenwerking met u en de medewerkers van uw organisatie.

Hoogachtend,

drs. R.M.G. Regelink RA

R. H. Gosselink RA

Inhoudsopgave

1	Wat zijn de uitkomsten van onze controle?	1
1.1	Onze verklaring	1
1.2	Welke fouten en onzekerheden resteren nog?	2
1.3	Bestuurlijke aandachtspunten voor 2013	3
1.4	Samenvatting bevindingen tussentijdse controle 2012 en follow-up	4
2	Onze analyse van het resultaat 2012	6
2.1	Voordelig resultaat nader geanalyseerd	6
2.2	Analyse van de financiële positie en het weerstandsvermogen	6
2.3	Paragraaf weerstandsvermogen	8
2.4	Solvabiliteit	8
2.5	Schattingsprocessen binnen de jaarrekening	8
3	Onze aanbevelingen naar aanleiding van de controle	11
3.1	Grondbeleid en grondexploitaties	11
3.2	Risico's ten aanzien van verbonden partijen en contractpartners	14
3.3	Uw administratie en Informatietechnologie (IT)	14
3.4	Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid	15
3.5	Bevindingen controle verantwoording in het kader van SiSa	17

4	Hoe hebben wij de controle uitgevoerd?	19
4.1	Wat is de reikwijdte van onze opdracht	19
4.2	Onze controleaanpak in het kort	19
4.3	De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties	20
4.4	Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens (WOPT)	20
4.5	Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd	21
4.6	Begrotingsbeheer	21
4.7	Rechtmatigheid	22
4.8	Verplichtingen inzake Single information en Single audit (SiSa)	22
	Informatie uit hoofde van onze functie als controlerend accountant	25

2012
Uitkomsten controle

1 Wat zijn de uitkomsten van onze controle?

	<p>In dit hoofdstuk zijn de uitkomsten van onze werkzaamheden naar aanleiding van de controle van de jaarrekening weergegeven.</p> <p>1.1 Onze verklaring</p>
De jaarrekening is getrouw	<p>Wij hebben bij de jaarrekening van de gemeente Brummen een goedkeurend oordeel afgegeven met betrekking tot de getrouwheid.</p> <p>Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2012 zijn ingericht in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (hierna: BBV) en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en de baten en lasten.</p>
Goedkeurende verklaring inzake rechtmatigheid	<p>Wij hebben bij de jaarrekening een goedkeurend oordeel afgegeven met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2012 in overeenstemming zijn met de door de raad vastgestelde (interne en externe) wet- en regelgeving.</p>
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2012. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.</p>
Jaarverslag niet strijdig met de jaarrekening	<p>De jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het BBV. Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening 2012 van uw organisatie geen materiële afwijkingen vertoont ten opzichte van de voorschriften van het BBV. Daarnaast is door ons nagegaan of het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat de inhoud van het jaarverslag niet strijdig is met de jaarrekening.</p>
Belangrijke voorwaarde: ongewijzigde vaststelling	<p>Wij zijn er bij ons oordeel van uitgegaan dat de raad de nu overgelegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.</p>

1.2 Welke fouten en onzekerheden resteren nog?

Onze rapportering van fouten en onzekerheden

Het College van Burgemeester en Wethouders hebben de door ons voorgestelde aanpassingen in de jaarstukken verwerkt. Er resteren geen verdere controleverschillen. De goedkeuringstolerantie voor onze controle bedroeg € 439.000 voor fouten en € 1.317.000 voor onzekerheden.

Conclusie

Wij kunnen bij de jaarrekening 2012 betreffende de getrouwheid en rechtmatigheid een goedkeurende verklaring verstrekken.

1.3 Bestuurlijke aandachtspunten voor 2013

Onze visie op 2013

Onze controle heeft geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2012. Naast onze certificerende functie hebben wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, het college en het ambtelijk management het afgelopen jaar over tal van onderwerpen geadviseerd.

Voor het komende jaar vinden wij het, gelet op het voorgaande, belangrijk dat de gemeente Brummen prioriteit geeft aan de volgende onderwerpen/bevindingen/adviezen:

Grondexploitaties

1 De aanhoudende economische tegenwind, de onzekere kabinetsplannen en de daarmee gepaard gaande ontwikkelingen op de vastgoedmarkt vragen bijzondere aandacht van uw organisatie. Begin 2013 zijn de grondexploitaties van Brummen geactualiseerd. De details hiervan zijn opgenomen in de MPG dat begin 2013 is uitgebracht. De financiële uitkomsten van de MPG zijn verwerkt in de jaarrekening van 2012, maar hebben geen significante financiële gevolgen gehad voor de jaarrekening 2012 aangezien vorig jaar reeds in voldoende mate rekening is gehouden met de tegenvallende ontwikkelingen op de vastgoedmarkt. De voorziening voor grondexploitaties ultimo 2012 ligt derhalve in lijn met de voorziening ultimo 2011. Wij benadrukken dat de vastgoedmarkt dusdanig omzeker is, dat het van belang is om gedurende het jaar actuele ontwikkelingen te blijven monitoren en eventuele (financiële) consequenties tijdig te verwerken in de grondexploitaties.

Verbonden partijen en contractpartners

2 Als gemeente bent u verbonden met een aantal partijen die gedeeltelijk een maatschappelijk of bestuurlijk belang uitoefenen namens uw gemeente. Een belangrijk kenmerk bij deze verbonden partijen is dat de financiële stroom die met deze activiteiten is gemoeid, in de begroting en jaarrekening van uw gemeente is opgenomen. De gemeente Brummen blijft om die reden verantwoordelijk voor de rechtmatige uitvoering. In geval van financiële belangen betekent het dat uw gemeente financieel risico loopt indien deze partijen geen sluitende exploitatie hebben. Gezien het huidige economische klimaat en de plannen uit het regeerakkoord bestaat er een zichtbare negatieve ontwikkeling in het resultaat van diverse organisaties, waarbij het de verwachting is dat deze negatieve tendens nog langere tijd aanhoudt. Wij adviseren u de consequenties van deze over- en onderschrijdingen in meerjarig perspectief te evalueren en, gezien de actuele (economische) ontwikkelingen, de verbonden partijen te blijven monitoren en waar mogelijk te sturen. Hiernaast bent u diverse samenwerkingscontracten aangegaan met marktpartijen (waaronder overeenkomsten inzake grondexploitaties). Wij adviseren u periodiek te evalueren in hoeverre deze partijen aan haar verplichtingen kunnen blijven voldoen.

1.4 Samenvatting bevindingen tussentijdse controle 2012 en follow-up

In voldoende mate opvolging
gegeven aan aanbevelingen
met een hoge prioriteit

In onze rapportage d.d. 11 januari 2013 aan het College van Burgemeester en Wethouders zijn onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze tussentijdse controle weergegeven. Wij hebben ons gedurende deze controle in het bijzonder gericht op de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing (AO/IB).

Follow-up bevindingen tussentijdse controle

Tijdens onze controlewerkzaamheden in het kader van de jaarrekening 2012 hebben wij vastgesteld dat onze aanbevelingen in onze tussentijdse rapportage met een hoge prioriteit in het kader van de jaarrekening in voldoende mate zijn opgevolgd. Tevens hebben wij geconstateerd dat de aanbevelingen met een minder hogere prioriteit eveneens onder de aandacht zijn en/of onderhanden zijn.

2012
De jaarrekening

2 Onze analyse van het resultaat 2012

2.1 Voordelig resultaat nader geanalyseerd

Het resultaat nader besproken

Het resultaat over 2012 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2012	Rekening 2012	Afwijking
Totale lasten	38.447	42.160	3.713
Totale baten	37.571	44.022	6.451
Resultaat vóór bestemming	- 875	1.862	2.737
Dotaties aan reserves	685	1.766	1.081
Onttrekkingen aan reserves	1.435	1.208	-227
Saldo van baten en lasten na bestemming	126	1.303	1.177

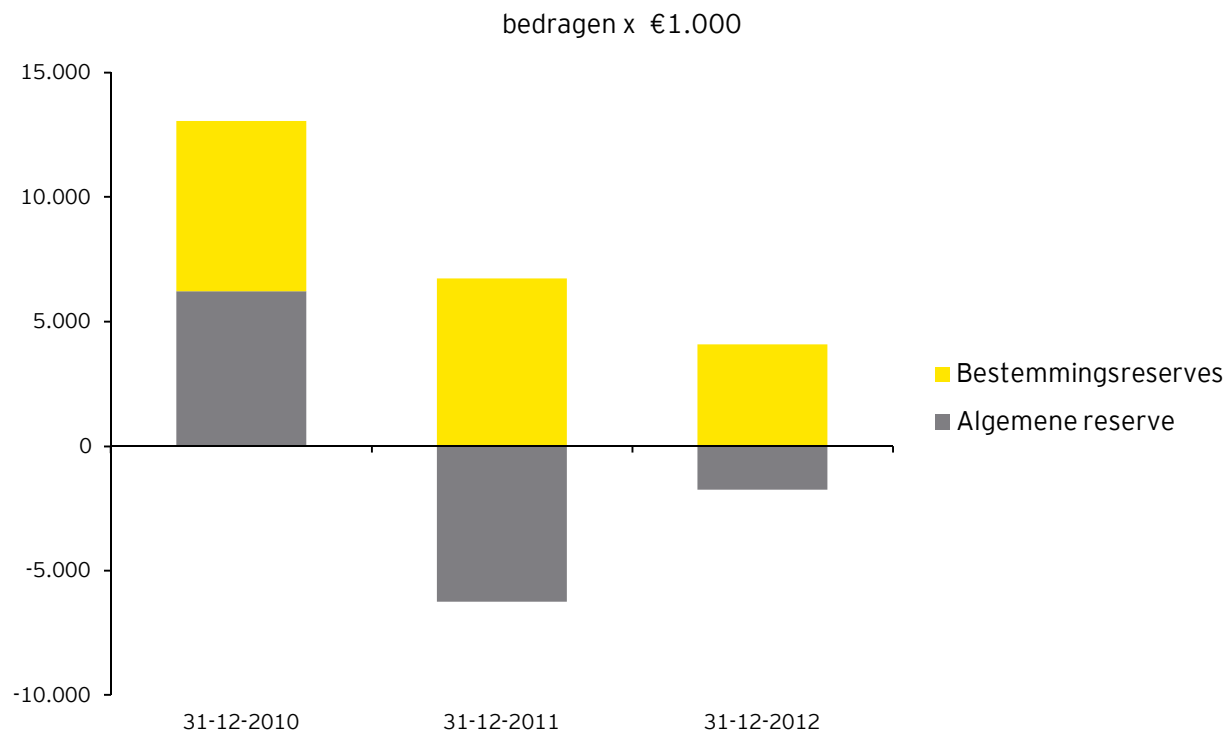
Totaaloverzicht

Het resultaat over het boekjaar 2012 bedraagt € 1.303.000 en is daarmee € 1.177.000 hoger ten opzichte van de door u vastgestelde begroting. Het voordeligere resultaat is voornamelijk veroorzaakt door een lagere bijdrage voor de brandweer ad € 148.000, lagere kosten van nog niet afgeronde bestemmingsplannen ad € 179.000, gunstigere afwikkeling van het project Zutphensestraat / Arnhemsestraat ad € 174.000, minder groenwerkzaamheden ad € 100.000, lagere kosten voor bijstand ad € 232.000 en lagere kosten voor de uitvoering van de WMO ad € 103.000. In de analyse van het resultaat in hoofdstuk 1 van de jaarstukken is het overschot toereikend toegelicht.

2.2 Analyse van de financiële positie en het weerstandsvermogen

Eigen vermogen neemt af

Het eigen vermogen, inclusief het nog te bestemmen resultaat, bedraagt per jaareinde 2012 volgens de jaarrekening € 2,4 miljoen (per jaareinde 2011: € 0,5 miljoen) en heeft zich vanaf 2010 als volgt ontwikkeld.

Van de totale reserves per 31 december 2012 ter hoogte van € 2,4 miljoen is -/- € 3,0 miljoen opgenomen als algemene bedrijfsreserve en € 4,1 miljoen als bestemmingsreserve. Het restant betreft het nog te bestemmen resultaat van 2012 ad € 1,3 miljoen. Het te bestemmen resultaat is in bovenstaande grafiek reeds ten gunste van de algemene reserve gebracht. Het saldo van de reserves is ten opzichte van het boekjaar 2011 gestegen met € 1.862.000.

Per saldo is gedurende 2012 circa € 559.000 toegevoegd aan de reserves. Deze dotatie (ten laste van het resultaat) vormt samen met het resultaat voor bestemming (€ 1.862.000 positief) het resultaat na bestemming (nog te bestemmen resultaat) van € 1.303.000 voordelig.

2.3 Paragraaf weerstandsvermogen

De risico's die uw gemeente loopt

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen. Deze paragraaf bevat informatie over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2012 is gevoerd.

De weerstandscapaciteit van uw gemeente is - naar de inzichten per 31 december 2012 - voldoende

Uit deze paragraaf blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit -/- € 1.739.000 bedraagt en bestaat uit de negatieve algemene vrije reserve ad -/- € 4.770.000 en de weerstandsreserve ad € 3.031.000. Eind 2012 is de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) berekend op € 3.031.000, bestaande uit de incidentele en structurele risico's zoals uiteengezet in de paragraaf Weerstandsvermogen. De (in financieel opzicht) belangrijkste risico's die uw gemeente onderkent betreffen de decentralisaties vanuit het Rijk, ontwikkelingen in het lokaal onderwijsbeleid en de ontwikkelingen ten aanzien van de grondexploitaties.

Einde boekjaar 2012 is de totaal beschikbare weerstandscapaciteit derhalve onvoldoende om de risico's op te vangen. U geeft voldoende aandacht aan het hierboven geconstateerde tekort. Er zijn forse bezuinigingen ingezet waardoor de algemene vrije reserve de komende jaren aangezuiverd zal worden en de weerstandscapaciteit weer zal toenemen tot het gewenste niveau.

2.4 Solvabiliteit

Uw vermogenspositie

De totale vermogenspositie van een organisatie kan onder andere tot uitdrukking worden gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het huidige solvabiliteitspercentage voor uw gemeente bedraagt 3,7% (2011: 0,8%). Dit betekent dat de activa grotendeels zijn gefinancierd met vreemd vermogen.

Het balanstotaal per 31 december 2012 ad € 63,2 miljoen bestaat voor € 2,4 miljoen uit eigen vermogen, voor € 5,1 miljoen uit voorzieningen, voor € 39,6 miljoen uit langlopende schulden en voor € 16,1 miljoen uit kortlopende schulden. Een eventuele toekomstige stijging van de rente heeft hiermee belangrijke gevolgen voor de meerjarenbegroting.

2.5 Schattingsprocessen binnen de jaarrekening

Wij kunnen instemmen met de schattingen van het college

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Wij kunnen instemmen met de door het college gemaakte inschattingen en waarderingsgrondslagen. Onderstaand hebben wij een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen.

Belangrijke schattingen	Beoordeling		Toelichting
	2012	2011	
Waardering van immaterieel vast actief	●	●	N.v.t.
Waardering grond en gebouwen inclusief afschrijvingen	●	●	De schatting betreft het inschatten van de levensduur wat de basis vormt voor de afschrijvingen
Waardering van uw deelnemingen en langlopende schulden	●	●	Relatief weinig schattingselementen waardering tegen aanschafwaarde.
Waardering van de bouwgrondexploitaties en de niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)	●	●	De uitgangspunten van de grondexploitaties zijn geactualiseerd.
Waardering van de debiteuren	●	●	Consistent aan voorgaande jaren is een voorziening voor oninbare debiteuren gevormd.
Beoordeling volledigheid van uw voorzieningen	●	●	De voorziening zijn voldoende onderbouwd.
Beoordeling van de risico's ten aanzien van de niet uit de balansblijvende verplichtingen	●	●	Geen bijzonderheden.

2012
Onze aanbevelingen

3 Onze aanbevelingen naar aanleiding van de controle

3.1 Grondbeleid en grondexploitaties

Opbouw voorraadpositie

De aanhoudende economische tegenwind, de onzekere kabinetsplannen en de daarmee gepaard gaande ontwikkelingen op de vastgoedmarkt vragen bijzondere aandacht van uw organisatie. De post voorraden valt op basis van de jaarrekening 2012 als volgt te specificeren:

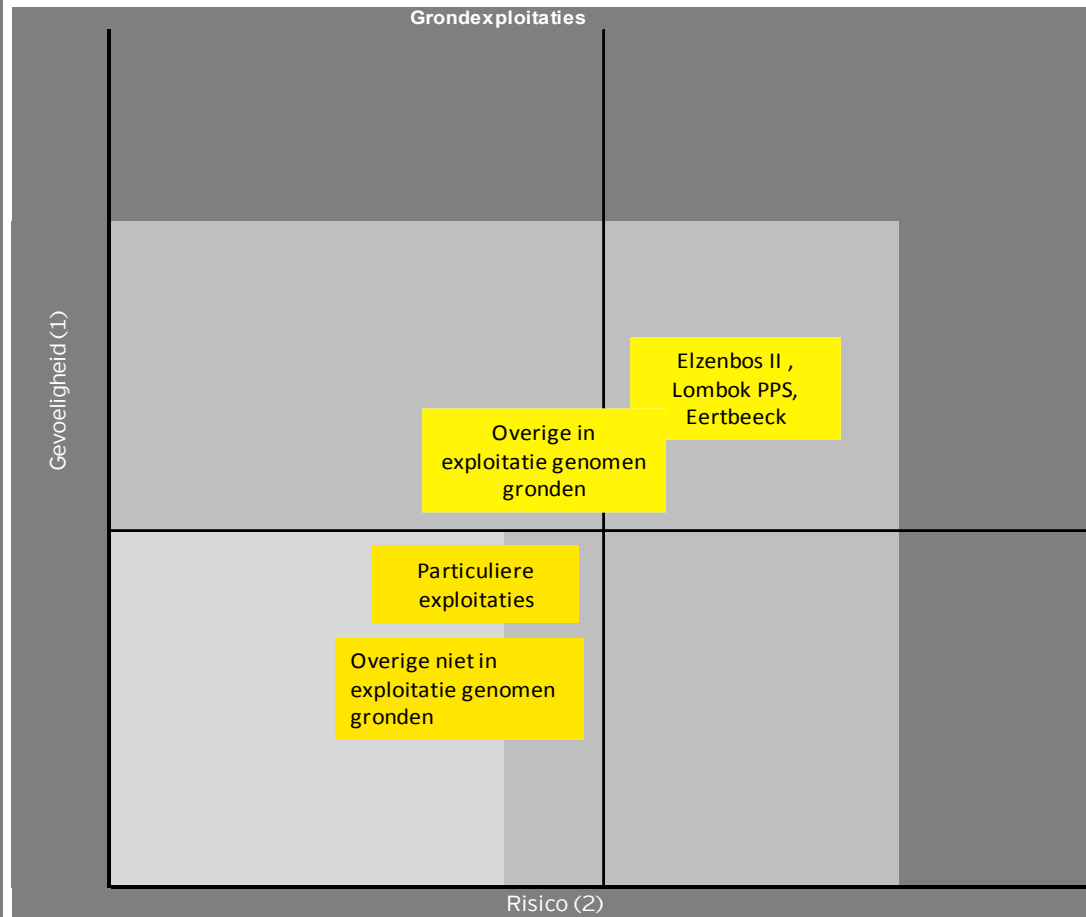
Bedragen x€ 1.000	Niet in exploitatie genomen gronden	In exploitatie genomen gronden	Overige gronden	Voorzienen	TOTAAL 2012
Stand 1 januari 2012	€ 9.803	€ 16.061	€ 5	€ -15.256	€ 10.613
Stand 31 december 2012	€ 10.284	€ 16.377	€ 9	€ -15.358	€ 11.313

Gewijzigde BBV voorschriften

In 2012 is door de commissie BBV een notitie uitgebracht waarin handvatten worden gegeven hoe gemeenten moeten omgaan met hun grondexploitaties en de niet in exploitatie genomen gronden in het huidige economische klimaat. Daarbij is door de commissie een stellige uitspraak gedaan ten aanzien van de niet in exploitatie genomen gronden. Wanneer de raad geen stellig voornemen heeft deze te ontwikkelen dan dienen deze gronden geclassificeerd te worden als overige grond- en hulpstoffen en zullen gronden (waar nodig) afgewaardeerd moeten worden naar lagere marktwaarde en derhalve in sommige gevallen naar agrarische waarde. Er is sprake van onderhanden werk ofwel in exploitatie genomen gronden op het moment dat er een vastgesteld exploitatieplan aanwezig is, waarbij de bestemming van de gronden definitief is vastgesteld. Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente op een juiste wijze invulling heeft gegeven aan deze wijziging in de regelgeving.

Begin 2013 zijn de grondexploitaties van Brummen geactualiseerd. De details hiervan zijn opgenomen in de MPG dat begin 2013 is uitgebracht. De financiële uitkomsten van de MPG zijn verwerkt in de jaarrekening van 2012 maar hebben geen significante financiële gevolgen gehad voor de jaarrekening 2012, aangezien de reeds in 2011 bepaalde risico's in 2012 niet materieel afwijkend zijn. De voorziening voor grondexploitaties ultimo 2012 ligt in lijn met de voorziening ultimo 2011.

Onderstaand vindt u een visuele risicobeoordeling van de belangrijkste grondexploitatieprojecten van de gemeente Brummen. Dit betreffen zowel in exploitatie genomen als nog in exploitatie te nemen projecten.

Barometer grondexploitaties

- ▶ Voorziening ultimo 2012 in lijn met voorziening ultimo 2011
- ▶ Blijvende onzekerheid over aantallen te bouwen woningen tot en na 2020

Legenda barometer grondexploitaties

- ▶ Gevoeligheid: Op basis van fase in project en aanpasbaarheid van het project (begin (lichtgrijs) of bijna afgerond (donkergrijs)).
- ▶ Risico: Financieel risicoprofiel en afhankelijkheid van markt- en contractpartijen

In exploitatie genomen projecten

De boekwaarde van de omvangrijkste in exploitatie genomen projecten zijn op hoofdlijnen als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	31 december 2011	31 december 2012
Elzenbos II	13.494	14.220
Lombok gemeente	-550	-563
Lombok PPS	2.831	2.491
Industrieterrein Hazenberg	286	229
Totaal	16.061	16.377

De boekwaarde van het saldo onderhanden werk en bouwgronden in exploitatie ter hoogte van € 16,4 miljoen is in 2012 gestegen ten opzichte van 2011 en is met name het gevolg van de toegerekende rente. Deze bovenstaande boekwaarden zijn exclusief de voorziening ad € 14,6 miljoen voor grondexploitaties, waarvan verwacht wordt dat deze verlieslatend zijn.

Op grond van onze gesprekken en de door ons gecontroleerde documentatie zijn de uitkomsten van de herziene grondexploitaties - met alle onzekerheden daarin - voldoende onderbouwd. Wij kunnen ons derhalve verenigen met de huidige waardering van de grondexploitaties in de jaarrekening.

Niet in exploitatie genomen gronden

De boekwaarde van de omvangrijkste niet in exploitatie genomen gronden zijn als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	31 december 2011	31 december 2012
Brummen Zuid	902	968
Hungeling	125	0
Oordweg	243	0
Wilhelminaweg	50	49
Knoevenoordstraat	74	72
Weverweg Zuid	38	37
Eertbeek	8.371	9.158
Totaal niet in exploitatie genomen bouwgronden	9.803	10.284

De boekwaarde van het saldo niet in exploitatie genomen gronden bedraagt € 10,3 miljoen en is in 2012 gestegen ten opzichte van 2011 en is het gevolg van het aankopen en ontwikkelen in 2012 van de gronden Eertbeek. Deze bovenstaande boekwaarde is exclusief de voorziening ad € 0,8 miljoen voor grondexploitaties, waarvan verwacht wordt dat deze in de toekomst verlieslatend zijn. Wij kunnen ons derhalve verenigen met de huidige waardering van de grondexploitaties in de jaarrekening.

3.2 Risico's ten aanzien van verbonden partijen en contractpartners

De risico's aangaande uw verbonden partijen en contractpartners

Als gemeente bent u verbonden met een aantal partijen die gedeeltelijk een maatschappelijk of bestuurlijk belang uitoefenen namens uw gemeente. Wij noemen hiertoe bijvoorbeeld de uitbesteding van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) bij Sociaal Werkvoorzieningsschap Regio Zutphen Delta. Een belangrijk kenmerk bij deze partij is dat de financiële stroom die met deze activiteiten is gemoeid, wel in de begroting en jaarrekening van uw gemeente is opgenomen. De gemeente Brummen blijft om die reden verantwoordelijk voor de rechtmatige uitvoering.

In de paragraaf Verbonden Partijen in de jaarrekening 2012 geeft u inzicht in de (financiële) belangen die u als Brummen heeft in de betreffende verbonden partijen. Wij concluderen dat de paragraaf van een toereikend niveau is, maar verder aan kwaliteit kan winnen door meer informatie met betrekking tot de toezichtstructuur, het vermogen toezicht te houden en dergelijke.

Ingeval van financiële belangen betekent het dat uw gemeente financieel risico loopt indien deze partijen geen sluitende exploitatie hebben. Wanneer het eigen vermogen van de partijen het verlies niet meer op kan vangen, zullen de deelnemende gemeenten/verbonden partijen bijdragen moeten doen. Gezien het huidige economische klimaat en de plannen uit het regeerakkoord bestaat er een zichtbare negatieve ontwikkeling in het resultaat van diverse organisaties, waarbij het de verwachting is dat deze negatieve tendens nog langere tijd aanhoudt. Wij adviseren u de consequenties van deze over- en onderschrijdingen in meerjarig perspectief te evalueren en, gezien de actuele (economische) ontwikkelingen, de verbonden partijen te blijven monitoren en waar mogelijk te sturen.

Daarnaast bedrukken wij dat het van belang is om de financiële positie van contractpartners (die geen verbonden partij zijn) te blijven monitoren. Met name bij partijen waar de gemeente Brummen grote financiële risico's loopt is het van belang om goed geïnformeerd te blijven over de financiële positie. Financiële tegenvallers bij uw contractpartners kunnen zeer grote financiële gevolgen hebben voor uw gemeente.

3.3 Uw administratie en Informatietechnologie (IT)

Aandachtspunten ten aanzien van IT

Tijdens de controle hebben we enkele aandachtspunten ten aanzien van IT geconstateerd. Deze aandachtspunten leiden niet tot financiële fouten of onrechtmatigheid, maar behoeven ons inziens wel aandacht om de mate van 'in control' zijn te verbeteren. Wij hebben geconstateerd dat de subadministratie ten behoeve van de materiële vaste activa op activasoort niet aansluit met de financiële administratie. Dit is ontstaan doordat er handmatige correcties hebben plaatsgevonden in de

subadministratie, welke niet juist waren.

Daarnaast hebben wij geconstateerd dat voor enkele activa de afschrijvingspercentages niet juist zijn ingevoerd in de subadministratie of dat niet tijdig is gestart met afschrijven van activa die reeds in gebruik zijn genomen. Dit leidt overigens niet tot financiële onjuistheden die boven de rapporteringstolerantie uitkomen, maar wij vragen u hier wel uw aandacht voor.

Tot slot is het opmerkelijk is dat achteraf geen uitdraai gemaakt kan worden van de debiteuren- dan wel crediteurenadministratie per 31 december. Wij hebben middels aanvullende documenten inzicht verkregen in de stand van de debiteuren per 31 december 2012. Deze werkwijze is arbeidsintensief voor uw medewerkers en door deze systematiek is het gecompliceerd om inzicht te krijgen in de debiteuren en crediteuren op een bepaald moment. Wij hebben geadviseerd contact op te nemen met de softwareleverancier om deze functionaliteit mogelijk te maken.

3.4 Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

In paragraaf 4.7 hebben wij de gehanteerde kaders voor onze rechtmatigheidscontrole nader toegelicht. Buiten hetgeen reeds eerder is gemeld hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd in het kader van rechtmatigheid. In het vervolg van deze paragraaf geven wij onze bevindingen bij deze onderwerpen.

Het rechtmatigheidsbeheer is op orde

Op grond van de uitkomsten van onze controlewerkzaamheden zijn wij van mening dat de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle voor een belangrijk deel voldoen aan de daaraan te stellen eisen. Dit neemt niet weg dat op onderdelen (verdere) aanpassing en/of verbetering mogelijk is. In dit kader hebben wij onze aanbevelingen in de managementletter 2012 gerapporteerd.

De begrotings-overschrijdingen zijn goed toegelicht

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. In hoofdstuk 4 van deze rapportage lichten wij de controleaanpak en de verantwoordelijkheden van college, raad en accountant nader toe.

In de financiële samenvatting van de programmarekening 2012 zijn de belangrijkste begrotingsoverschrijdingen weergegeven. Voorts zijn in de (financiële) toelichting van de programmaverantwoording de overige begrotingsoverschrijdingen toegelicht. Hieruit blijkt dat strikt genomen bij meerdere productgroepen sprake is van overschrijdingen. Deze overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten zijn door het college in de toelichting op de programmarekening toereikend toegelicht. Het

Misbruik en oneigenlijk gebruik

college stelt uw gemeenteraad voor de genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2012. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die er op zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf weerstandsvermogen van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de gemeente betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maken.

3.5 *Bevindingen controle verantwoording in het kader van SiSa*

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2012. Voor de van toepassing zijnde regelingen wordt verwezen naar de bijlage van dit rapport. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de navolgende specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Wij hebben vastgesteld dat u in overleg met het ministerie er bewust voor hebt gekozen af te wijken van de verantwoordingslijst zoals aangeleverd door het ministerie. Aangezien van de verantwoordingslijst is vastgesteld dat deze foutief is kunnen wij ons hiermee verenigen. In uw jaarstukken is derhalve de verantwoording van de volgende specifieke uitkeringen G2-C1, G3-C1 en G5-C1 vervangen door de verantwoording inzake de specifieke uitkeringen G2, G3, en G5.

Onze controleaanpak hierbij hebben we in paragraaf 4.8 nader toegelicht. De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Middels een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 1 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel, u kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

2012
Onze controleaanpak

4 Hoe hebben wij de controle uitgevoerd?

	<h3>4.1 <i>Wat is de reikwijdte van onze opdracht</i></h3>
<p>Wat hebben wij gecontroleerd?</p>	<p>Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2012 van de gemeente Brummen gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.</p> <p>Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en het door de raad vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.</p>
<p>Onze controleaanpak</p>	<h3>4.2 <i>Onze controleaanpak in het kort</i></h3> <p>Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet ten doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de gemeente.</p> <p>Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente heeft gemaakt en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.</p> <p>Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.</p>

4.3 De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De foutenmarge

Op grond van het BADO stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. Het normenkader en de goedkeuringstolerantie zijn vastgesteld door het College van Burgemeester en Wethouders en vervolgens heeft de Raad het normenkader op 25 oktober 2012 raad vastgesteld.

U heeft ons voor het boekjaar 2012 opgedragen om bij onze oordeelsvorming uit te gaan van de hierna vermelde goedkeuringstolerantie.

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Op grond van de jaarrekening 2012 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 439.000 (1%) en voor onzekerheden € 1.317.000 (3%). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

De rapporteringstolerantie, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 100.000.

4.4 Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens (WOPT)

WOPT vervangen door WNT

Op grond van de Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens ("WOPT") moesten beloningen, waaronder voorzieningen ten behoeve van toekomstige beloningen, zoals pensioen- en ontslaguitkeringen, in de jaarrekening worden vermeld als deze de gemiddelde ministersbeloning (voor 2012 vastgesteld op € 194.000) te boven gaan. Bij onze controle hebben wij vastgesteld dat de WOPT wordt nageleefd door de gemeente Brummen. Wij merken overigens op dat de WOPT vanaf 1 januari 2013 vervangen is door de Wet Normering Topinkomens (WNT). Op grond hiervan heeft de minister recent besloten dat het niet verplicht meer is om de WOPT melding in de jaarrekening te plegen. Gezien de mogelijke consequenties van de invoering van de Wet Normering Topinkomens raden wij u aan spoedig een analyse te maken van de eventuele gevolgen van de invoering van de WNT.

4.5 Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Onafhankelijkheid gewaarborgd

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. De jarenlange discussies over het beroep en het functioneren van de accountant, hebben uiteindelijk geresulteerd in een aanpassing van de accountantswetgeving, welke van toepassing is voor organisaties van openbaar belang (OOB's) met als doel de onafhankelijkheid van de accountant beter te waarborgen richting het maatschappelijk verkeer. Ondanks het feit dat een gemeente zich volgens de wet niet kwalificeert als een organisatie van openbaar belang vinden wij het als uw accountant belangrijk om eventuele bedreigingen ten aanzien van de onafhankelijkheid te melden.

Wij hebben gedurende het jaar geen onafhankelijkheidsissues geconstateerd.

Deze werkzaamheden hebben geen invloed op onze onafhankelijke positie als controlerend accountant ten behoeve van de Raad van de gemeente Brummen.

4.6 Begrotingsbeheer

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten.

Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid. Het is de verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Het is de verantwoordelijkheid van de raad om hier dan tijdig een besluit over te nemen.

Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om de begrotingsrechtmatigheid van de lasten en investeringen te toetsen. Dit doen wij onder andere door:

- ▶ Vast te stellen of begrotingsafwijkingen tijdig zijn gesignaleerd en is omgezet in een begrotingswijziging ter autorisatie aan de raad.
- ▶ Vaststellen of kostenoverschrijdingen leiden tot een onrechtmatigheid welke meegewogen moet worden in het accountantsoordeel of niet. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid hoeven niet te worden meegewogen in het accountantsoordeel.

In hoofdstuk 1 van de jaarrekening zijn de begrotingsafwijkingen weergegeven. Wij zijn van mening dat deze begrotingsafwijkingen toereikend zijn toegelicht. Wel merken wij op dat een groot deel van de begrotingsafwijkingen pas met de jaarrekening 2012 aan de raad wordt aangeboden ter autorisatie. Overigens zijn wij van mening dat de kostenoverschrijdingen wel passen binnen bestaand beleid.

4.7 *Rechtmatigheid*

Rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2012 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het BADO en het controleprotocol 2012 van de gemeente Brummen. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

4.8 *Verplichtingen inzake Single information en Single audit (SiSa)*

SiSa

Uw gemeente is op grond van wettelijk voorschrift verplicht de verantwoordingsinformatie voor de met name benoemde specifieke uitkeringen hieromtrent op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening op basis van een door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgeschreven model. Bij de controle van deze bijlage betrekken wij de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hiervoor gegeven aanwijzingen (Circulaire Single information Single audit 2012, waarin onder andere opgenomen de Nota verwachtingen accountantscontrole 2012).

De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het BADO in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 10.000 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 100.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 100.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

In de bijlage van dit verslag rapporteren wij hierover.

Bijlagen

SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren middels onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform Sisa-bijlage 2012	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV)	0	0	n.v.t.
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014 AOB	0	0	n.v.t.
E27B	Brede doel uitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden	0	0	n.v.t.
G1C-1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Gemeentedeel 2012	0	0	n.v.t.
G1C-2	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	0	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB Gemeentedeel 2012	0	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)	0	0	n.v.t.
G5	Wet Participatiebudget (WPB)	0	0	n.v.t.
H10_2010	Brede doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin (BDU CJG)_Hernieuwde uitvraag 2008 tot en met 2011	0	0	n.v.t.

Informatie uit hoofde van onze functie als controlerend accountant

In onderstaand schema hebben wij een aantal onderwerpen opgenomen die u als Raad behulpzaam kunnen zijn bij het invullen van uw controlerende rol.

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Algemeen aanvaarde controlestandaarden Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder het Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten. Dit betekent dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Onderdeel van onze controle is het uitvoeren van een evaluatie van de interne beheersingsmaatregelen teneinde de mate en diepgang van onze testwerkzaamheden te plannen.</p>	<p>Bij de jaarrekening 2012 hebben wij een goedkeurende controleverklaring afgegeven op het gebied van de getrouwheid en rechtmatigheid.</p>
<p>Belangrijke verslaggevinggrondslagen Wij beoordelen de keuze van en de wijzigingen in belangrijke verslaggevingsgrondslagen en controleren de toepassing van het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV).</p>	<p>Er hebben zich in 2012 geen belangrijke wijzigingen voorgedaan in de gehanteerde verslaggevingsgrondslagen.</p>
<p>Onze mening over de gehanteerde waarderingsgrondslagen en naleving van wettelijke bepalingen en richtlijnen voor de financiële verslaggeving Wij bespreken met het college en het management de kwaliteit en niet alleen de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving. In deze bespreking komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen; - schattingen, beoordelingen en onzekerheden; - bijzondere transacties; - waarderingsgrondslagen met betrekking tot significante jaarrekeningposten, inclusief het tijdstip waarop transacties plaatsvinden en de periode waarin die worden verantwoord. 	<p>De gekozen waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Verschillen van inzicht met het management over administratieve en verslaggevingkwesties</p>	<p>Er zijn geen verschillen van inzicht met het college en het management over de waarderingsgrondslagen, de financiële administratie, de verslaggeving of onze controlewerkzaamheden.</p>
<p>Beoordelingen en schattingen van het management Voor het opstellen van de jaarrekening moeten vaak schattingen worden gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het College en het management.</p>	<p>Wij onderschrijven de schattingen en de wijze waarop deze worden gemaakt door het management en het college.</p>
<p>Volledigheid verplichtingen, claims, risico's en garanties De gemeente gaat gedurende een boekjaar tal van transacties aan. Het overgrote deel van deze transacties hebben hun weerslag in de financiële administratie. Een deel van de door uw gemeente in 2012 aangegane transacties heeft geen weerslag in de financiële administratie over 2012, terwijl hieruit wel financiële consequenties kunnen volgen. Als voorbeeld in dit kader noemen wij afgesloten contracten en aansprakelijkheidsstellingen.</p>	<p>Aangezien wij als accountant niet in staat zijn vast te stellen dat alle niet uit de administratie blijkende relevante verplichtingen, risico's en garanties volledig en juist in de jaarrekening zijn verwerkt, hebben wij het college gevraagd schriftelijk te bevestigen dat bij het opmaken van de jaarrekening alle relevante (en bekende) feiten en omstandigheden zijn betrokken. Wij hebben deze bevestiging d.d. 14 mei 2013 ontvangen.</p>
<p>Werking van de interne beheersingsmaatregelen (waaronder de continuïteit en betrouwbaarheid) van de geautomatiseerde gegevensverwerking In het kader van de controle van de jaarrekening brengt de accountant verslag uit omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.</p>	<p>De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
Overige informatie in documenten die de gecontroleerde jaarrekening bevatten	Uit hoofde van onze wettelijke controletaak hebben wij alleen de jaarrekening gecontroleerd. Het jaarverslag is door ons beoordeeld op mogelijke tegenstrijdigheden met de jaarrekening.
Materiële fouten, fraudes en illegale handelingen	Hoewel hier niet specifiek op gericht, hebben onze controlewerkzaamheden het afgelopen jaar geen materiële fouten, fraudes of andere illegale handelingen, uitgevoerd door het college, het management of andere werknemers, aan het licht gebracht.
Onze onafhankelijkheid Onafhankelijkheid is naast deskundigheid een van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Wij hechten aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid. Wij kennen een groot aantal maatregelen, vastgelegd in een continue geactualiseerde database, die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen.	Wij voldoen op alle punten aan de onafhankelijkheidsregelgeving die op ons van toepassing is.